

Asia: Lausuntopyyntö Pudasjärven Kinttaisviidan tuulivoimahankkeen YVA-ohjelmasta (POPELY/4051/2024)

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Metsähallitus suunnittelee Kinttaisviidan alueelle 9–11 tuulivoimalan rakentamista sekä noin 25–30 kilometrin mittaista voimajohtoreittiä. Tuulivoimaloiden suunniteltu korkeus olisi enintään 320 metriä ja yksikköteho 6–10 MW. YVA-ohjelmassa poronhoitoon kohdistuvat vaikutukset on arvioitu kuuluvan merkittävimpien vaikutusten piiriin. Muita ohjelmavaiheessa keskeisiksi arvioituja vaikutuksia ovat esimerkiksi vaikutukset linnustoon, virkistyskäyttöön ja maisemaan.

2 Lausunto

Poronhoidon osalta suunniteltu tuulivoima-alue sijoittuisi ensisijaisesti Kollajan paliskunnan alueelle, mutta vaikutukset saattavat ulottua myös Oijärven ja Ilosen paliskuntien poronhoitoon. Lisäksi yhdessä voimansiirtovaihtoehdossa vaikutuksia syntyisi myös Kiimingin paliskunnan alueelle. YVA-ohjelmassa edellä mainitut paliskunnat ja poronhoidon rakenteet hankealueella on kuvattu riittävän tarkasti YVA-ohjelmaa ajatellen. Paliskuntien paikkatietoaineistojen (liiteri.ymparisto.fi) avulla on hankealueelta ja sen läheisyydestä tunnistettu paliskuntien keskeisiä alueita, kuten Säynäjäkankaan erotusaita ja kokoamisalue sekä porojen syys- ja kevätkiertoreitit. Yksi poronhoitolain mukainen neuvottelu on järjestetty paliskuntien kanssa (28.4.2025) ja sen tietoja on hyödynnetty YVA-ohjelman laatimisessa. Luke näkee tärkeänä, että alueen paliskuntien kanssa käydään koko prosessin ajan keskustelua alueen poronhoidosta ja tuulivoimahankkeen mahdollisista vaikutuksista siihen.

Poronhoitoon mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten arviointimenetelmiä YVA-ohjelmassa on kuvattu kohtuullisella tarkkuudella ja käytettäviä aineistoja hyvällä tarkkuudella. Yhteisvaikutusten arviointimenetelmiä on kuvattu vain pintapuolisesti. YVA-ohjelmassa on kuitenkin tunnistettu, että paliskuntien alueelle on suunnitteilla suuri määrä uusiutuvan energian hankkeita ja että hankkeet aiheuttavat huolta poronhoitajien keskuudessa.

YVA-ohjelmassa esitetyt vaikutusten arviointiin käytettävät aineistot ovat monipuolisia. Erityisen keskeisinä aineistoina Luke näkee paliskuntien edustajien kanssa käyvät keskustelut. Myös GPS-pantaseuranta-aineistojen hyödyntäminen nähdään Lukessa hyvänä tapana arvioida hankealueen käyttöä. GPS-pantoja on usein kuitenkin vain pienellä osalla paliskunnan poroista, joten yksinomaan niiden pohjalta ei voida päätellä alueen käyttöastetta. Porojen liikkuminen voi myös vaihdella merkittävästi vuosien välillä, joten muutamien vuosien aikasarja ei välttämättä ole täysin edustava. Siitä huolimatta GPS-aineisto on erittäin arvokas lisä arvioinnin tekemisessä. Lisäksi aikaisempi tutkimustieto ja selvitykset tarjoavat tärkeää pohjatietoa vaikutusten arviointia varten.

YVA-ohjelmassa esitetään, että arviointi tehdään sanallisena asiantuntija-arviona. Luke näkee, että lähestymistapa on perusteltu, sillä numeerista tutkimustietoa tuulivoiman vaikutuksista porojen laidunten käyttöön ja poronhoitoon on vielä vähän. Sanalliseen arvioon liittyy kuitenkin paljon tulkinnanvaraa. Lisäksi paliskunnat ja niiden eri alueet voivat poiketa suuresti toisistaan. Näiden seikkojen vuoksi Luke pitää tärkeänä, että arviossa hyödynnetään riittävästi paikallisten poronhoitajien asiantuntemusta ja varmistetaan, että tehdyt arviot vastaavat myös poronhoitajien näkemyksiä. Lopullisesta arviosta tulisi käydä ilmi, mikäli arvionlaatijan näkemys ja paikallinen poronhoitajien näkemys poikkeavat joiltain osin.

Vaikutusten arvioinnin lisäksi Luke näkee keskeisenä selvittää, miten poronhoidolle mahdollisesti aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia voidaan estää, lieventää ja korvata sekä miten hankkeen vaikutuksia seurataan. Myös näiden osalta on tärkeää hyödyntää paikallista kokemusperäistä tietoa. Vaikutusten arviointiin osallistuminen aiheuttaa kuitenkin paikalliselle poronhoidolle kustannuksia erityisesti menetetyn ajan muodossa. Luke näkee, että koituneita kustannuksia tulisi mahdollisuuksien mukaan korvata. Vähintäänkin neuvottelut, keskustelut ja tietopyynnöt tulisi järjestää niin, että ne kuormittavat paliskunnan varsinaista poronhoitotyötä mahdollisimman vähän. Lisäksi Luke näkee yhteisvaikutusten arvioinnin keskeisenä, sillä paliskuntien alueella on runsaasti eri vaiheissa olevia uusiutuvan energian hankkeita. Yhteisvaikutukset alueen poronhoitoon nousevat mahdollisesti erittäin suuriksi, mikäli useampi paliskunnan alueelle suunniteltu hanke toteutuu. Lisäksi niihin liittyvät lupaprosessit entisestään kuormittavat alueen poronhoitajia.

YVA-ohjelmassa on Luken näkemyksen mukaan pääosin tunnistettu ne keskeiset asiat, joihin vaikutusten arvioinnissa tulisi ja tullaan kiinnittämään huomiota. Näitä ovat mm. I) eri alueiden, poronhoidon rakenteiden ja laidunten merkitysten arviointi, II) neuvottelut ja keskustelut paliskuntien edustajien kanssa, III) paikkatiedon ja GPS-paikkannusten hyödyntäminen, IV) kokemusperäisen ja tutkimustiedon yhdistäminen sekä V) haittojen estämis- ja lieventämiskeinojen sekä seurannan keinojen selvittäminen. Luke haluaa korostaa paliskuntien kanssa käytävän vuoropuhelun merkitystä arvioinnin onnistumisessa.

Myös yhteisvaikutusten arviointi on keskeistä, sillä eri alueiden merkitykset poronhoidolle saattavat muuttua tulevaisuudessa. Kokonaisuudessaan Luke painottaa, että vaikutusten arvioinnissa tulee keskittyä laaja-alaisesti poronhoidon kannalta keskeisiin tekijöihin ja käydä tiivistä vuoropuhelua paliskunnan kanssa koko prosessin ajan. Paliskunnille tulisi myös varata riittävästi aikaa vastata tietopyyntöihin, toimittaa tiedot hankkeen etenemisestä ja muutoksista mahdollisimman nopeasti sekä pyrkiä järjestämään tapaamiset niin, että ne haittaavat varsinaista poronhoitotyötä mahdollisimman vähän.

Muun eläimistön osalta Luke toteaa seuraavaa. Hankealueen eteläosaan sijoittuu yksi FINIBA-alue ja alueen itäpuolelle rajautuu maakunnallisesti tärkeä lintuvesistö ja suo. Lähin Natura-alue sijoittuu 3,5 km etäisyydelle hankealueesta. Ohjelmassa kerrotaan, että linnustoselvitykset (esim. metsäkanalintujen soidinpaikkakartoitus, muutonseurannat ja pesimälinnustoselvitys) toteutetaan vuoden 2025 aikana.

13.10.2025

Luke näkee puutteena, että hankealueen metsäkanalintuja on kartoitettu vain yhtenä vuonna. Useampana peräkkäisenä vuonna tehty soidinpaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille, kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys, sillä soidinten esiintyminen riippuu tällä syklisellä lajiryhmällä mm. alueen sen hetkisistä kanalintukannoista. Yhden vuoden aineisto on altis satunnaisvaihtelulle ja siten lisää epävarmuutta. Tällöin tulosten tulkinnassa ja johtopäätöksissä on syytä olla varovainen.

Kinttaisviidan hankealueen läheisyyteen (20 km säteelle) on suunnitteilla 14 eri vaiheissa olevaa tuulivoimahanketta. Näistä Kuikkasuon 20 voimalan hanke rajautuu tässä tarkasteltavaan Kinttaisviidan hankkeeseen. Hankealueen läheisyydessä on myös useita voimajohtohankkeita ja muita maankäyttöhankkeita kuten turvetuotantoalueita.

Luke näkee tärkeäksi hankkeen jatkosuunnittelussa huomioida erityisellä painoarvolla hankkeen yhteisvaikutuksia. Direktiivilajien asuttamilla alueilla on otettava huomioon muun tuulivoimarakentamisen ja maankäytön yhteisvaikutus paikallis- tai osapopulaatiotasolla kaikkien kyseisten lajien elinmahdollisuuksien muutoksiin. Luke huomauttaa myös, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille (esim. suurpedot) suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita.

Hankkeen vaikutuksia arvioidessa on tärkeää huomioida, että yhtenäiset häiriöttömät luontoalueet ovat tärkeitä ihmistoimintaa karttaville lajeille. Luke huomauttaa myös, että Natura2000 alueiden läheisyyteen sijoittuvassa tuulivoimarakentamisessa on kiinnitettävä erityistä huomiota sellaisiin herkkiin lajeihin, joiden tilankäyttö on laajaa ja/tai joiden laadukkaista elinympäristöistä on Suomessa puute.

Vesistöjen osalta Luke huomauttaa, että valumavesien hallinta tulisi olla tehokasta rakennusaikana ja tulee varmistaa, ettei maamassat pääse karkaamaan esim. tien penkoilta vesistöihin myöhemmissäkään vaiheissa.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luke huomauttaa, että kanalintujen esiintymisen selvittämiseksi suunnittelualueella olisi hyvä tehdä soidinpaikkaselvitykset useampana peräkkäisenä vuotena. Tällöin soidinpaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille, kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys. Luke huomauttaa myös, että osalla lajeista mahdollinen vaikutusalue (yhteisvaikutukset) saattaa olla hyvin laaja. Tilanne on tällainen, kun samoille reviireille ja lajin esiintymisalueille suunnitellaan useita tuulivoimahankkeita. Vesistöjen osalta Luke huomauttaa, että valumavesien hallinta tulisi olla tehokasta rakennusaikana ja tulee varmistaa, ettei maamassat pääse karkaamaan esim. tien penkoilta vesistöihin myöhemmissäkään vaiheissa. Luke katsoo, että Kinttaisviidan tuulivoimahankkeen YVA-ohjelma käsittelee alueen poronhoitoa riittävän monipuolisesti. Hankealueella sijaitsee paliskuntien laidunalueita ja poronhoidon rakenteita (mm. Säynäjäkankaan erotusaita), joihin tuulivoimalat, sähkönsiirto ja mahdolliset louhokset voivat vaikuttaa häiritsevästi. GPS-pantaseuranta, paliskuntien tilastot ja paikkatietoaineistot sekä aikaisemmat tutkimukset ja selvitykset ovat keskeisiä vaikutusten arvioinnissa, mutta niillä ei yksinään pystytä kuvaamaan alueen käyttöä ja tuulivoiman mahdollisia alueellisia vaikutuksia.

13.10.2025

LUKE/3210/00.04.05/2025

Tämän vuoksi Luke näkee keskeisenä, että erityisesti paikallista kokemukseräistä tietoa hyödynnetään ja alueen poronhoitajien kanssa käydään tiiviistä vuoropuhelua. Luke painottaa myös poronhoidon osalta yhteisvaikutusten arviointia, sillä alueella on mm. useita uusiutuvan energian hankkeita, jotka yhdessä voivat merkittävästi kaventaa poronhoidon toimintamahdollisuuksia. Lisäksi haittojen ehkäiseminen, lieventäminen ja seuranta tulee suunnitella yhteistyössä paliskuntien kanssa. Arviointiprosessi tulisi järjestää niin, että se kuormittaa poronhoitajien työtä mahdollisimman vähän (mm. aikainen ja sujuva tiedonkulku, joustavat ajat tapaamisille ja tietopyynnöille).

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 13.10.2025 klo 17:44:31.

Lausunnon valmistelija(t):

Saara Kattainen

Antti Pekkarinen

Liitteet:

Tiedoksi: